

ZÁKLADNÍ ŠKOLA NOVÁ PAKA, HUSITSKÁ 1695
absolventská práce

„Říkali mi MRŇA“

Štěpánka Hajzlerová

Vedoucí absolventské práce: Mgr. Šárka Polmanová

Předmět: Český jazyk a literatura

Školní rok: 2017–2018

Prohlašuji, že jsem absolventskou práci vypracovala samostatně.
Souhlasím s tím, aby má absolventská práce byla k dispozici
zájemcům o její studium.

V Nové Pace 27. 5. 2018

Štěpánka Hajzlerová

Obsah

Úvod.....	4
Přední obal knížky.....	5
Vnitřní nadpis	6
Věnování.....	7
Prababiččiny citace	8
Zadní obal knížky	29
Závěr	30

ÚVOD

Téma mé absolventské práce bylo vžít se do role spisovatelky a napsat knížku. Toto téma jsem si vybrala, protože ráda čtu a vždy mě zajímalo, jak moc je to složité něco napsat. Každý den jsem chodila za prababičkou, která mi poskytovala nahrávky a materiál k sepsání mé knihy. Spolu jsme pak také vybíraly fotografie, které jsem také použila v mé práci. Moje knížka, s názvem „Říkali mi MRŇA“, je o mé prababičce. Prababička měří asi 155 centimetrů, byla z chudší rodiny a její pan učitel ji často nazýval „MRŇOU“, a proto se tak moje knížka jmenuje. Knižka je o životě v druhé světové válce, dětství a každodenních lumpárnách, které babička se svými třemi bratry podnikala.

„ŘÍKALI MI MRŇA“

ŠTĚPÁNKA HAJZLEROVÁ

Štěpánka Hajzlerová
„Říkali mi MRŇA“

*„Pro moji prababičku,
bez které by tahle práce nikdy nevznikla“*

„Chci ti dát něco na památku, jak se dává tomu,

koho máš rád.“

„Hodím ti růži do vřídla, nahnědlou krásu vrátí ta voda vřelá.

Všechno v ní zkamení, jen lidské srdce nezdolá.“

Tvá prababička Eva

Obsah

Předmluva	10
Rok 1925.....	11
Koupaliště	12
„Pěkně vás vítáme“	13
Milostné vztahy	14
Put' v Libštátu	15
Boty na šněrování.	16
2. světová válka	17
Vánoce	19
Fotografie.....	20

Předmluva

Nikdy ze mě asi nebude senzační spisovatelka, ale tenhle příběh je pro mě a celou mou rodinu.

Nenapadlo mě, že se vžiji do doby, ve které prababička žila. Vyprávěla mi vždycky večer o každodenním životě a problémech, které je postihovaly v tehdejší době. Já jsem jen hltala její příběhy a těšila se, až mi poví něco dalšího.

Babička přišla na svět s pomocí porodní báby 11. 6. 1925. Narodila se v chudobném baráčku ve Staré Pace. Její o rok starší bratr Oldřich spolu s otcem čekali na nový přírůstek v jejich novém domečku v Heřmanicích. Babiččin otec byl vzrůstem velmi malý, protože měl „andělskou nemoc“. Chodit začal až ve čtyřech letech, ale v dospělosti, i přesto, že byl malého vzrůstu, byl moc šikovný a dovedl se o svoji rodinu postarat. Babiččina maminka byla moc krásná a silná žena.

Když bylo babičce šest let, narodil se její mladší bratr Láda. Když Láda trochu povyrostl, dělali s Oldou různé lumpárny. Protože byla prababička jediná dcera, tatínek ji měl o něco více rád než kluky. Možná to bylo i proto, že na kluky hodně žalovala. Kluci se však jednou tak hodně rozzlobili, že ji přitiskli na postel a vyrazili jí přední zub. Ona ale žalovala dál.

Poslední bratr Tonda se narodil až v době, kdy už byla prababička dospělá. Tonda byl krásný zdravý kluk s baculatými tvářičkami.

Tondu měla jejich maminka nejradši.

ROK 1925

Narodila jsem se roku 1925 ve Staré Pace v baráčku na kopci. Teď už je tam jen pozůstatek domu. Můj o rok starší bratr se o mě hezky staral, teda do té doby, než se nám narodil bratr Láda. Naše maminka byla takový "generál", ráda měla ve všem pořádek a se vším si dovedla poradit. Náš tatínek nám všechno schvaloval a všechno dovolil. Brzy po mém narození se celá rodina přestěhovala do nového domku v Heřmanicích, kde s námi bydlela i tatínkova sestra Barborka, která už nikoho neměla, a tak ji vzal tatínek k nám. Spali jsme všichni v jedné místnosti, kde jsme měli dřevěné postele a válendu.

Taky jsme měli pejska, jmenoval se Punťa, ale už si ho moc nepamatuju. Můj bratr Olda byl hodně velký paličák. Když ho jednou tatínek hledal, schoval se u sousedů, já pro něho šla a on mi řekl, že tam bude spát, tak jsem ho tam nechala a šla domů. Olda byl v takové partě hochů. Dělali pořád nějaké lumpárny. Pro nás v té době znamenala stokoruna bohatství a on našel stokorunu na cestě, vzal si ji, roztrhal ji a hodil za plot. Já jsem to viděla a doma požalovala. Tatínek, když to zjistil, tak se na něho strašně zlobil a Olda mě proklínal za to, že jsem to na něj zase všechno vyžalovala, ale co jsem měla dělat jiného?

Když už byl Láda větší, chodil si s námi hrát. Kluci nechtěli poslouchat rodiče a já jsem jim vždy říkala „budou klekánice, pojdte domů“, ale oni jako kdyby mi nerozuměli. Hodně jsem na ně žalovala a jejich pohár trpělivosti jednou tak moc přetekl, že mi vyrazili zub. Naštěstí to byl mléčný zub, a tak mi nový brzo narostl, ale bolelo to. Maminka mi uvázala kolem hlavy zábal a kluci mně do toho ještě bouchali. Povím vám, život s kluky není žádná pohádka.

KOUPALIŠTĚ

U Valdova, pro ty, kteří to neví, bylo krásné koupaliště s čistou vodou. Měla jsem moc ráda koupání, a tak jsem měla velkou radost, když se koupaliště vybudovalo. Vždycky když jsem přišla ze školy, maminka měla nadělaný plný talíř lívanců a já se divila, že jí není horko. Ona mi však vždycky řekla, že jí nic jiného nezbyvá a že nás přeci musí nějak nakrmit. Jídlo jsem vždycky rychle „zblafla“ a hned jsem utíkala za holkama a rovnou na koupaliště. Plavky jsem neměla, jenom takové trenýrky, to víte, já neměla žádná privilegia.

Do Valdova na koupaliště jsme nemuseli chodit po silnici, ale mohli jsme si jít v klidu po vedlejší cestičce, která vedla rovnou na koupaliště. A už to začínalo, davy Pačáku hrnouce se na valdovské koupaliště nás předháněly a obíhaly, jen aby tam byly co nejrychleji. Moje kamarádky už uměly plavat a já se to ještě bohužel nenaučila. Ony se mi vždycky vysmívaly „heč heč, my umíme plavat a ty ne“. Já jsem se ale jednou rozzlobila a řekla jim, že jim předvedu, jak plavu. Chtěla jsem je obelhat, a tak jsem měla jednu nohu položenou na dně a takhle jsem plavala. Holky si toho ale všimly a byly na mne rozzlobené, že jim lžu, ale sranda to byla, to vám povím. Jednou jsem si ale řekla, že už se to „sakra“ musím naučit, a tak jsem to zkoušela. Nejdřív nohama, pak rukama a najednou šup a už to šlo. Holky se divily, jak mi to krásně šlo. Já byla šťastná, že už umím plavat a hlavně, že se mi už nikdo nebude smát. Počasí bylo v létě skoro vždycky stejné. Vždycky se na chvíli zatáhlo a byla veliká bouřka, ale po půl hodině už zase pražilo slunce. Koupání jsem měla vždycky moc ráda, a když to jenom trošku šlo, už jsem byla na koupališti. Řeknu vám, já jsem byla přebornice v plavání. O mnoho let později, když už jsem měla i svoje vnučky, chodily jsme společně na koupaliště do Staré Paky. A s pravnučkou Štěpánkou zase na koupaliště na Pecce. Co mě ale mrzí, je, že jsem nikdy nenaučila plavat moji dceru.

„PĚKNĚ VÁS VÍTÁME“

Cestou ze školy jsem vždy chodila s Marií a byly zrovna obrovské závěje sněhu. No, a protože ona byla víc kluk než holka (to byl ras), tak mě vždycky hodila do toho sněhu. Pusu mi nacpala sněhem a já jako „starej vůl“ jsem se pustila do breku, a protože jsem byla o hodně menší a hubenější než ona, nedokázala jsem ji tam hodit taky. Divila jsem se, proč se s ní vůbec kamarádím, ale bylo mi to líto, že se takhle chová. Doma mi pokaždé maminka říkala: „Evičko, nebreč, ono se jí to jednou vymstí“. Když už jsme trochu dospívaly a měli za námi přijít kluci, ona utekla z domu a běžela za námi. Možná to bylo proto, že byl její tatínek velmi přísný, ale stejně bych si to nikdy nedovolila udělat svému tatínkovi. Jinak, mládí jsme měli pěkné. Hlady jsme neumírali, sice jsme neměli to, co máte teď vy, ale nijak nám to nescházelo a ani jsme to nepotřebovali.

Maminka měla moc hodnou sestru. Mně a Oldovi vždy přinesla čokoládu a pomeranč. My jsme z toho měli v té době strašnou radost, ne jako vy teď. Ty pomeranče byly obrovské sladké oranžové koule, které nám vytvořily úsměv na tváři. Když k nám přišli návštěvníci Hujerovi, museli jsme zdvořile pozdravit. Říkali jsme vždy: „Pěkně vás vítáme.“ Ale jelikož byl Olda už větší a už ho to nebavilo, tak mi jednou řekl: „Ty Evo, mě už to nebaví, říkat pořád pěkně vás vítáme.“ A tak se schoval v ložnici a čekal tam, dokud teta se strýčkem neodešli domů. Já jsem byla s nimi, protože jsem chtěla ten sladký pomeranč, který nosila teta po kapsách.

MILOSTNÉ VZTAHY

Když už jsem byla větší, maminka mě posílala pro borůvky k hasičárně, že udělá bublaninu nebo knedlíky. Tak jsem šla. Jak měli skauti ve zvyku, hráli si u ohniště na kytaru a zpívali. Tak jsem se na ně zadívala a oni mě pozvali k nim, ale já musela nasbírat ty borůvky, tak jsem je nasbírala, dokonce jsem našla i houby, donesla jsem to mamce domů a řekla jsem jí, že se jdu ještě podívat na kluky, jak hezky hrají na kytaru. Byli to pěkní mladí kluci. Byla jsem s nimi úplně sama a už se stmívalo a maminka se o mě hodně bála, a tak mě šla hledat. S kluky jsem se vždy dohodla, kdy budou zase v lese, a tak jsem za nimi pravidelně chodila. Nijak se mi nesmáli, vždycky mi všechno dali a já jsem si s nimi vždycky ráda popovídala. Potom už tam chodila i Marie s Jarčou a Vlastou a takhle jsme se tím bavily.

Jeden z kluků měl kamaráda, který se jmenoval Standa. Bydlel s babičkou a s maminkou kousek pod námi, jeho maminka byla bez muže a byla zdravotní sestrou. Ještě teď slyším tu babičku, jak říká: „Staníku, pojď už domů, už se stmívá,“ a tak Standa poslušně šel. Standa byl tak hodný kluk, jednou přišel k nám, že koupil do Staré Paky lístky do kina. Koupil mi pytlík bonbónů, vedl mě za ruku a šel se mnou až domů. Povím vám, o mě se kluci prali. Chtěl se mnou chodit Joska Tarantů a Záhoř, a tak se oba dva dohadovali, ale Joska byl hodný, i jako „esenbák“ byl hodný, když byl už starší.

POUŤ V LIBŠTÁTU

Vedle nás bydleli Mečířovi, často se hádali. Byli to už důchodci a právě u té své babičky byla Naďa Čelišová, moje kamarádka. Jenže babka byla strašně hodná a dědek hladovej. Jednou k nám Naďa přišla a říká: „Já jsem ti, Evičko, našla pod dědkovým polštářem peníze. Já jsem ty peníze vzala a něco jsem nám koupila.“ A víš, co nám koupila? Dvě hnědé kabelky, jako teď je mám před očima, takové dvě dírkované koženkové kabelky. A že prý spolu pojedeme do Libštátu na pouť. A já se bála, že se to někdo dozví, ale jí to bylo očividně jedno. Na tu pouť jsme opravdu jely, ona tam totiž měla mamku. Chvilku jsme tam pobýly a pak jsme jely zase vlakem domů. Její dědeček se to potom dozvěděl a pěkně Naďu ztřískal.

Protože jsme neměli moc peněz, musel si náš tatínek přivydělávat tím, že chodil po vesnici a vymetával komíny a kamna. Já jsem mu často pomáhala a dělala jsem to ráda. Sice jsme neměli to, co máte teď vy, ale měli jsme radost z každé maličkosti.

BOTY NA ŠNĚROVÁNÍ

Často jsem musela nosit oblečení a boty po klukách, jenže oni měli někdy už tak odrbané boty, že jsem mamince řekla, že už ty boty nosit nebudu, a tak šla maminka se mnou vybrat moje první nové boty. Bylo mi asi 10 let. Vybrala jsem si krásné hnědé lesklé kožené boty na šněrování, ale ani nevíte, jak mne tlačily. Neměli moji velikost a mamka se mě ještě ptala, jestli mě netlačí. Já jsem jí však tvrdila, že mně perfektně sedí a že si je moc přeji. Maminka mi je koupila a já byla šťastná, že už nemusím nosit ty po klukách, i když mě tlačily, ale po pár týdnech nošení se roztáhly. Taky si pamatuji, když mi dala maminka ušít šaty, které nám dal pan prodavač na dluh. Z vínové látky, jako dnes je vidím v očích. Moje spolužačky mi záviděly a říkaly, že máme asi dost peněz, ale vůbec si nedokázaly představit, jak jsme na tom byli někdy špatně.

Moje babička byla už moc stará a já jsem jí musela se vším pomáhat, což pro mě nebyl žádný med. Radši bych šla ven lítat s holčkama. Pak babička zemřela a bylo ve zvyku, že když někdo zemřel, měla rodina pozůstalého doma v rakvi. Nosila jsem pod její rakev roští. Maminka mě tam posílala, ale já už jsem tam nechtěla chodit. Nesnesla jsem totiž pohled na moji milovanou babičku, která se už nikdy neprobudí ze svého spánku.

To jsem zrovna začínala chodit s jedním klukem. No a on jednou přišel a pískal u plotu. Když mi umřela babička, nechtěla jsem nikam jít. Od té doby už jsem ho tolikrát nevidala, ale když jsme spolu chodili, scházeli jsme se na nádraží a on mi jednou dal zlatý náramek. Když jsem však začínala chodit s mým mužem, řetízek mi sundal a někam ho vyhodil, říkal „to nosit nebudeš, to jsem ti nedal já“, byl žárlivý jako každý obyčejný kluk, který je zamilovaný, no vždyť to znáte.

2. SVĚTOVÁ VÁLKA

Chodila jsem do školy, a to byl zrovna prezident tatíček Masaryk. Každé ráno před vyučováním jsme museli zpívat „Tatíčku starý náš šedivou hlavu máš“. To byl člověk, kterého jsme si jako děti vážily. Masaryk byl tak správný prezident, že se dodnes o něm mluví.

Bylo mi asi čtrnáct roků, když začínala 2. světová válka. Byla obrovská povodeň a já jen koukala ze školy na valící se papírové krabice, které se valily z kopce po proudu vody. Šla jsem takhle parkem domů a maminka už se o mě bála a hledala mě. Naproti domova důchodců byl baráček a v tom baráčku se dokonce utopila holka, protože už nevěděla, kam má jít a strašně se bála, no bylo to hrozný. Šla jsem ze školy a kolem mě šli němečtí vojáci. Jeden voják jel na koni a křičel: „Já nejsem Němec, já nejsem Němec.“ Šla jsem se schovat do ulice a viděla jsem, jak ujíždí na koni k nádraží, ale už nevím, co se stalo. Vždycky, když projížděli Němci kolem našeho baráčku, jsem se na ně koukala z okna a říkala jsem si, jak vypadají namyšleně a panovačně. Česká republika v té době úplně zanikla, říkalo se tomu „Böhmen und Mähren“. Byla to hrozná doba. Já dodnes myslím na to, proč tenkrát nikdo nezakročil, že tolik lidí muselo zemřít v koncentracích. Kolik dětí tam zemřelo. Dítě odtrhli mámě z ruky a hned je hnali do plynu. V tom čase jsem pracovala ve fabrice Siemens a chodila jsem tam brzo ráno, asi ve 4 hodiny. Prosila jsem německého velitele, jestli bych nemohla chodit později, protože jsem se ráno za tmy hodně bála. To byla siemenská budova a vedle ní byl takový břeh. A my jsme z oken viděli, jak jdou národní chudáci a nemají co jíst, ale za nimi a vedle chodili němečtí parchanti s puškami. Usnesly jsme se teda, že přineseme každá z domu svačinu, a tak jsme jim to tam do toho břehu házely.

Ti chudáci se drali po tom břehu, měli jen nějaké pytle s oblečením a bylo jim úplně jedno, že ten chleba je od bahna, hlavně, že měli aspoň něco. Jenže chvilku trvalo než ti parchanti, co je hlídali, odešli, a když si náhodou všimli, že tam

někdo hází jídlo, tak ho zastřelili. Nevím, který to byl vedoucí, ale okamžitě nám to zakázal. Rosenkranc se jmenoval. Řeknu vám, lidi si zažili v té době peklo. Já to říkám pořád, že parchanti zůstávají a dobří lidi odcházejí.

To už mi bylo asi šestnáct, když jsem viděla, jak jdou od Valdova Němci se samopalem a v hájku, jak bydlí dnes Drašarovi, tak tam byli francouzští partyzáni, a to byla mela, střílelo se tam. Ti Němci přišli k nám do baráku, a to už za mnou chodil Standa (později můj muž) a ptali se ho: „Kdo jste?“ Já jsem jim trochu „nadrmlila“ německy, že je to můj muž, a tak odešli. Druhý den maminka zjistila, že někdo ukradl dva králíčky, které měla schované v rohu zahrádky. Do toho hájku jsme nosili partyzánům chleba, ale museli jsme to už zarazit, protože nám šlo o život.

Jednou odpoledne se k nám domů najednou přihrabali dva Rusové (ona to byla v té době slátanina), a protože měla maminka s tatínkem ve zvyku všem pomáhat, tak jim dali najíst. Najednou říká dědeček: „No holky, já nemám hodinky.“ Oni šli po hodinkách. Já vyskočila oknem a hned jsem běžela do hospody nahlásit, že to byli Rusové.

Mariin táta u sebe doma někoho schovával a taky ho potom sebrali a on v koncentračním táboře zemřel. Potom jsme měli všichni strach, aby nás všechny nepostříleli. Představte si, jaká to byla od těch partyzánů odvaha. Ty roky byly hrozný. Právě vám říkám, uvědomujte si, jaké to pro nás bylo.

Jídlo se kupovalo za potravinové lístky, které jsme dostali. Pamatuji si, že když nám už nezbyl žádný cukr, tak jsme šli k jedné moc milé paní, která žila v takovém „kutlochu“ ještě se svými čtyřmi dětmi a my jsme si s ní vyměňovali věci. Dávali jsme jí potraviny, které jsme měli navíc, a ona zase nám to, co zbývalo jí.

VÁNOCE

O Vánocích jsme měli krásný stromeček z lesa. Maminka měla takové vánoční kuličky. Vždycky si vzala každou zvlášť a koukala se na ni a chtěla, aby bylo všechno přesné. Kvůli „Tónoj“ dělala řízky a pro nás větší dělala vinné klobásy s bramborovým salátem, ale to nebyl takový salát, jako je teď, to byly jenom brambory, kyselá okurka, mrkev, vajíčko a olej, ale byl moc dobrý. Tak to maminka prostřela na stůl a jedlo se. Nejčastěji jsme dostávali bačkory, tepláky, ovoce, ponožky. Lili jsme olovo a nejraději jsme si zapalovali prskavky. Mně to přišlo chudý, ale bylo to bohatý. Kolik jídla, cukroví, masa a maminčiných buchet. Tak jsme to takhle každý rok „pytlíkovali“. Druhý den přišli Hujerovi a přinesli nám čokoládu a pomeranče, a to byl v té době pro každého zázrak.

Nejkrásnější dárek, který jsem dostala, byla panenka. Měla jsem z ní takovou radost, že jsem jí háčkovala různě sukýnky a oblečky. Ta panenka se mnou šla až do mého bytu v Machníně, kde jsme bydleli s mým mužem. Byla to taková gumová panenka s dlouhými řasami, a dokonce uměla i mrkat. Než jsem měla tuhle panenku, vyrobila jsem si kočárek z krabice od bot. Víko od krabice jsem strčila nějak tak dovnitř a malou hadrovou panenku, kterou jsem si vyrobila, jsem v tom kočárku vozila. Uháčkovala jsem si záclonky a peřinky. Nemělo to ani kolečka, takže jsem k té krabici přivázala provázek a tahala to po ulici.

To víte, v té době nebylo tolik peněz a my jsme byli veliká rodina, která neměla na utrácení ani pomyšlení, ale stejně jsem měla velikou radost, že si můžu s něčím hrát. Dneska by se mi už každý vysmál. Vážili jsme si v té době každého drobku...

*Obrázek 1 (baráček, ve kterém se prababička narodila a první roky svého života bydlela)
(autor: Vojtěch Šinkman)*

Obrázek 2 (Prababička, její teta Barča a pes Punťa)
(autor: neznámý)

Obrázek 3 (Prababička v místním kroji)
(autor: neznámý)

Obrázek 4 (obrázek, který prababička kreslila)

(autor: neznámý)
Obrázek 5 (prababička v 15 letech)

Obrázek 4 (Potravinový listek z r. 1953 pro děti do 12 let)
(autor neznámý)

(autor neznámý)
Obrázek 6 (Potravinový lístek na maso 1942)

Obrázek 7 (prababiččin muž Stanislav)
(autor: neznámý)

Obrázek 8 (prababička na stavbě svého nového domu)
(autor: neznámý)

Obrázek 9 (prababička se svojí dcerou Evou)
(autor: neznámý)

Obrázek 10 (prababička, její muž a jejich dcera Eva)
(autor: neznámý)

Obrázek 11 (Prababička s šátkem na hlavě, dcerou v pruhovaných kalhotách a bratrem)
(autor: neznámý)

Obrázek 12 (prababiččina dcera Eva)
(autor: neznámý)

Obrázek 13 (prababička s dcerou)
(autor: neznámý)

Obrázek 14 (prababička, její druhý manžel a její vnučka Stanislava – moje mamka)
(autor: neznámý)

Obrázek 15 (prababička a její vnučka Eva – moje teta)
(autor: neznámý)

Obrázek 16 (PRABABIČKA)
(autor: neznámý)

Obrázek 17 (prababička a její pravnoučata, Štěpánka a Hynek)
(autor: Dominika Šmejkalová)

Nenapadlo mě, že se vžiji do doby, ve které prababička žila. Vyprávěla mi vždycky večer o každodenním životě a problémech, které je postihovaly v tehdejší době. Já jsem jen hltala její příběhy a těšila se, až mi poví něco dalšího.

*Obrázek 17 (já a moje prababička)
(autor: Dominika Šmejkalová)*

ZÁVĚR

Především bych chtěla poděkovat mé prababičce, která mi poskytla všechny materiál. Ráda bych také poděkovala vedoucí mé absolventské práce Mgr. Šárce Polmanové, která mi pomáhala moji práci zdokonalit a upravovat do konečného výsledku.